

זמנים. הלכות סוכה פ"ו פ"ז

מגיד משנה

מגיד משנה

יג בזמן הזה שאנו עושין שני ימים טובים וכו' וכן מובא... משמתי עשרה יושבין וכן מוכרין כן עוממים וכו'...

יג יבזמן הזה שאנו עושין שני ימים טובים. יושבין בסוכה שמונה ימים. וכיום השמיני שהוא יום טוב ראשון של שמיני עצרת יושבין בה ואין מברכין לישוב בסוכה. *וכן מוממסם ואנדרווגיטום לעולם אין מברכין לישוב בסוכה מפני שהן חייבים ממסך ואין מברכין ממסך. יד גמר מצאבו... ביום השמיני ימוריד וכו'...

לג בזמן הזה שאנו עושין שני ימים טובים וכו'... הלכה נמשך מוכר יושבין וכו' וכו' וכו'...

השנה הראב"ד יבן מוממסם וכו'. כה הרב"ד וכו' וכו'... הלכה נמשך מוכר יושבין וכו' וכו' וכו'...

ה ארבעה מיני אלו מצוה אחת הן וכו'. כה מנין שנולד ממכרין זה מה זה וכו'...

ה ארבעה מיני אלו מצוה אחת הן וכו'. כה מנין שנולד ממכרין זה מה זה וכו'... הלכה נמשך מוכר יושבין וכו' וכו' וכו'...

פרק ז ב בנות חמייס וכו'. פ' לולג הגול (פסוק ל"ג)... פ' לולג הגול (פסוק ל"ג)...

המנוח ארבעה מיני אלו מצוה אחת הן וכו'. כה מנין שנולד ממכרין זה מה זה וכו'...

המנוח ארבעה מיני אלו מצוה אחת הן וכו'. כה מנין שנולד ממכרין זה מה זה וכו'...

המנוח ארבעה מיני אלו מצוה אחת הן וכו'. כה מנין שנולד ממכרין זה מה זה וכו'...

הלכות לולב

א יבנות חמייס וכו'. פ' לולג הגול (פסוק ל"ג)... פ' לולג הגול (פסוק ל"ג)...

המנוח ארבעה מיני אלו מצוה אחת הן וכו'. כה מנין שנולד ממכרין זה מה זה וכו'...

המנוח ארבעה מיני אלו מצוה אחת הן וכו'. כה מנין שנולד ממכרין זה מה זה וכו'...

המנוח ארבעה מיני אלו מצוה אחת הן וכו'. כה מנין שנולד ממכרין זה מה זה וכו'...

הנהגות בייבנות

יג בזמן הזה שאנו עושין שני ימים טובים וכו'... הלכה נמשך מוכר יושבין וכו' וכו' וכו'...

יג בזמן הזה שאנו עושין שני ימים טובים וכו'... הלכה נמשך מוכר יושבין וכו' וכו' וכו'...

יג בזמן הזה שאנו עושין שני ימים טובים וכו'... הלכה נמשך מוכר יושבין וכו' וכו' וכו'...

יג בזמן הזה שאנו עושין שני ימים טובים וכו'... הלכה נמשך מוכר יושבין וכו' וכו' וכו'...

אראח

בגמלתו לישתא קולל (ד) הו' דרשטע גטון קר לומו' לא יוכל ליהושע בנותנו ליון אל לא עשה וז' וומה לו אקח את בני סלמה וז' מתקפחא בגו'באל דרבי מרשן באמתא דמדרגה בקלא דרעה (דף י"ב ו' זכר) הונמח מלט' לטון האקל' והאלס וז' ויאלה כבוד י' וגו' אל ויאל וז' אק' לא הרג' וגו' (מגדני י'') :

[ע' מנכ"ס מ"ב דף ס"ג]
ד' א ב ג ד
מנ"ס א ב ג ד
מנ"ס א ב ג ד

הראשונים היו נשיאים ונשיאים להם *אב ביד*

הראשונים שהחזרו לשלון כולו עז חוג היו נשיאים: ג'מ' עד ר' זכב' אלא הלא הו' לנדו: עד עתה הונדו קודם חומה ולא כן חתמו סבי' דורשין נכס בנפש האמונו נגידים ומומין *מורו לטן המסים והלא ככר לאלמני כאלו זמן לשמות לאתריי נגידים אליו הורה אור *

ד'תשי"ב
מסורת
מנ"ס א ב ג ד
מנ"ס א ב ג ד

מנ"ס א ב ג ד
מנ"ס א ב ג ד
מנ"ס א ב ג ד

מנ"ס א ב ג ד
מנ"ס א ב ג ד
מנ"ס א ב ג ד

מנ"ס א ב ג ד
מנ"ס א ב ג ד
מנ"ס א ב ג ד

מנ"ס א ב ג ד
מנ"ס א ב ג ד
מנ"ס א ב ג ד

מנ"ס א ב ג ד
מנ"ס א ב ג ד
מנ"ס א ב ג ד

אברהם

אברהם אבינו
אברהם אבינו
אברהם אבינו

אברהם

אברהם אבינו
אברהם אבינו
אברהם אבינו

אברהם

אברהם אבינו
אברהם אבינו
אברהם אבינו

אברהם

אברהם אבינו
אברהם אבינו
אברהם אבינו

אברהם

אברהם אבינו
אברהם אבינו
אברהם אבינו

אברהם

אברהם אבינו
אברהם אבינו
אברהם אבינו

אברהם

אברהם אבינו
אברהם אבינו
אברהם אבינו

אברהם

אברהם אבינו
אברהם אבינו
אברהם אבינו

אברהם

אברהם אבינו
אברהם אבינו
אברהם אבינו

אברהם

אברהם אבינו
אברהם אבינו
אברהם אבינו

אברהם

אברהם אבינו
אברהם אבינו
אברהם אבינו

אברהם

אברהם אבינו
אברהם אבינו
אברהם אבינו

אברהם

אברהם אבינו
אברהם אבינו
אברהם אבינו

אברהם

אברהם אבינו
אברהם אבינו
אברהם אבינו

אברהם

אברהם אבינו
אברהם אבינו
אברהם אבינו

אברהם

אברהם אבינו
אברהם אבינו
אברהם אבינו

אברהם

אברהם אבינו
אברהם אבינו
אברהם אבינו

אברהם

אברהם אבינו
אברהם אבינו
אברהם אבינו

אברהם

אברהם אבינו
אברהם אבינו
אברהם אבינו

אברהם

אברהם אבינו
אברהם אבינו
אברהם אבינו

אברהם

אברהם אבינו
אברהם אבינו
אברהם אבינו

אברהם

אברהם אבינו
אברהם אבינו
אברהם אבינו

אברהם

אברהם אבינו
אברהם אבינו
אברהם אבינו

אברהם

אברהם אבינו
אברהם אבינו
אברהם אבינו

אברהם

אברהם אבינו
אברהם אבינו
אברהם אבינו

מנ"ס א ב ג ד
מנ"ס א ב ג ד
מנ"ס א ב ג ד

מנ"ס א ב ג ד
מנ"ס א ב ג ד
מנ"ס א ב ג ד

מנ"ס א ב ג ד
מנ"ס א ב ג ד
מנ"ס א ב ג ד

מנ"ס א ב ג ד
מנ"ס א ב ג ד
מנ"ס א ב ג ד

מנ"ס א ב ג ד
מנ"ס א ב ג ד
מנ"ס א ב ג ד

מנ"ס א ב ג ד
מנ"ס א ב ג ד
מנ"ס א ב ג ד

שאלות ותשובות מן השמים

א. שאלתי על הנשים שמברכות על הלולב ועל מי שמברך להן על תקיעת שופר אם יש עבירה בדבר ואם הוי ברכה לבטלה אחרי שאינן מצוות ואם לאו.

והשיבו, וכי אכשיר דרי, כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה, ולך אמור להם שובו לכם לאהליכם, וברכו את ה' אלהיכם, והעד מגילה וחנוכה, ופירשו לי מה מצינו במגילה וחנוכה מאחר שהיו באותו הנס חייבות בהם ומברכות עליהם, ובלולב נמי מצינו סמך לדבר שאין לו אלא לב אחד לאביו שבשמים, ובשופר נמי אמרינן שאמר הקב"ה אמרו לפני מלכיות שתמליכוני עליכם, זכרונות שיבא זכרון אבותיכם לפני לטובה, ובמה, בשופר, והנשים נמי צריכות שיבא זכרון לפניו לטובה, לפיכך אם באו לכרך בלולב ושופר הרשות בידן.

ב. ועוד שאלתי על ברכת תפלין אם הלכה כדברי הגאון ר' יצחק אלפסי שאם לא סח בין תפלה לתפלה אינו מברך אלא להניח תפלין כשמניח על יד, ובהניחו של ראש אינו מברך כלל, או הלכה כדברי הגאונים האומרים שאפילו לא סח צריך לברך על של ראש על מצות תפלין, ואם סח מברך על של ראש שתיים. והשיבו לא בסבי טעמי ולא בדרדקי עצה, כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו, ואת בריתי אקום את יצחק, אחד קראתיו ובכורי אתנהו ואברכהו, גם ברוך יהיה.

ג. ועוד שאלתי על סדר פרשיות שבתפלין, וכך היתה שאלתי: אנא המלך הגדול הגבור והנורא חכם הרזים מגלה נסתרות מגיד נעלמות שומר הברית והחסד, הגדל נא חסדך עמנו היום וצוה למלאכך הקדושים להודיעני את אשר נסתפקנו בסדר פרשיות של תפלין כי יש מהחכמים האומרים הויות באמצע ואם החליף פסולות, ויש מחכמים האומרים הויות כסדרן ואם החליף פסולות, ועתה מלך מלכים צוה למלאכך הקדושים להודיעני הלכה כדברי מי, ודברי מי אתה מחבב.

והשיבו, אלו ואלו דברי אלהים חיים, וכמחלוקת למטה כך מחלוקת למעלה. הקב"ה אומר הויות באמצע, וכל פמליא של מעלה אומרים הויות כסדרן והוא אשר דיבר ה' בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד, וזה כבודו בהיות פרשת מלכות שמים תחילה.

ד. עוד שאלתי על שבות דשבות, וכארתי שאלתי על טלטול נר הדולק בשבת שהוא אסור משום שבות אם מותר לומר לגוי לטלטל ממקום למקום אחר שאפילו לישראל אינו אסור אלא משום שבות, או אם נאמר אמירה לגוי שבות אפילו בדבר שאינו אסור לישראל מן התורה הואיל ואית ביה איסור דרבנן.

והשיבו: ואתה פה עמוד עמדי ואתנה לך התורה והמצוה אשר כתבתי להורותם, לא תיגע בו יד כי סקול יסקל או ירה יורה, וכל הנוגע בדבריהם כנוגע בכבת עינו, ובכמה מקומות עשו חכמים חיזוק לדבריהם יותר משל תורה, כל זה השיבו.

ה. ועוד נסתפקנו על טבילת בעלי קריין דאמרינן בטלום לטבילותא כר'

שאלות ותשובות
מן השמים

לרגל יצק התורה, מחזיקי גרוספוי

אך אסוק להשטות... ארצה חיים סימן תרמ"א

נקיות בזה ודעת וזה... נקיות בזה ודעת וזה... נקיות בזה ודעת וזה...

ואעיקר... אשה חיה... אשה חיה... אשה חיה...

אמנם אפשר לומר... אמנם אפשר לומר... אמנם אפשר לומר...

ב חנוכה... ב חנוכה... ב חנוכה...

א כבוד... א כבוד... א כבוד...

ועל מצוה זו יש... ועל מצוה זו יש... ועל מצוה זו יש...

ר דין... ר דין... ר דין...

א דין... א דין... א דין...

ב הבה... ב הבה... ב הבה...

א דין... א דין... א דין...

א תקבל... א תקבל... א תקבל...

סימן תרנה

סימן תרנה

א כבוד... א כבוד... א כבוד...

א כבוד... א כבוד... א כבוד...

76

יב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהֵי מֹשֶׁה עֲלֵה אֵלַי
הִתְהַרְהַר וְהִיָּה־שָׁם וְאֶתְנֶה לְךָ אֶת־לְחַת
הָאֲבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי
לְהוֹרֹתָם: יג וַיִּקַּם מֹשֶׁה וַיְהוֹשֻׁעַ
מִשְׁרָתוֹ וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל־הַר הָאֱלֹהִים:
יד וְאֶל־הַזְּקֵנִים אָמַר שְׁבוּ־לָנוּ בְּזֶה עַד
אֲשֶׁר־נָשׁוּב אֵלֵיכֶם וְהִנֵּה אֶהְרֵן וְחֹזֵר

פִּאֲרוֹ אֶכְרִין וְשָׁתִין: יב וַאֲמַר יי
לְמֹשֶׁה סַק לְקַדְמֵי לְטוֹרָא וְהוּי
תָמֵן וְאַתָּן לְךָ ית לוחי אבנא
וְאוֹרִיתָא וְתַפְקֶרְתָּא דְכְתָבִית
לְאֶלְוִפִּיהוּן: יג וְקָם מֹשֶׁה וַיְהוֹשֻׁעַ
מִשְׁמִשְׁנֵה וּסְלִיק מֹשֶׁה לְטוֹרָא
דְאֶתְגְּרִי עֲלוּהִי יְקָרָא דַיִי:
יד וְקָסְבֵּא אָמַר אוֹרִיבוּ לָנָא
הָכָא עַד דְנָתוּב לְקֹתְכוּן וְהָא

אֶהְרֵן וְחֹזֵר
דִּינָא יתְקַר
מֹשֶׁה לְטָמֵן
טוֹרָא: טז
טוֹרָא דְסִינַי
יוֹמִין וְקָרָא
שְׁבִיעָא
יְקָרָא דַיִי
כְרִישׁ טוֹרָא
יח וְעַל מַלְאָכֵי
לְטוֹרָא וְ
אַרְבַּעִין יג

לקט בהיר

רש"י

קראתיך וכתבתיך: (יז) אמות גדולות: (יח) פי' אינו
מקושר עם מה שלפניה שהיתה צה' נחדש כדאמרו, אלא זה
בהכרח אחר מתן תורה היה, כי לא יתכן לתת האבן וכו'
אשר כתבתי וכו' קודם מתן תורה (רא"ם): (ט) כלומר
התעכב שם: (כ) כי ספר תורה השלימה משה רבנו
כתבה כמו שהעידו הכתובים על זה, ורז"ל אמרו מזה וז'
משנה, כתבתי זו נביאים וכתובים, להורותם זו תלמוד א"כ
תרי"ג מלות לאו דוקא (מ"ל): (כא) לכל דיבור שצדקת
הדברות, בזהירות - פי' נספרו לחג השבעות)
שחיבר אשר שמו ספר האזהרות: (כב) פי' לא רחיתי
בדברי רז"ל מה זה קימה של יהושע משרתו, הלא אל ההר
לא עלה שנאמר ויעל משה, גם אין לומר שלויהו למשה וחזר,
שהרי אמר משה עד אשר "נשוב" אליכם, הרי שלא היה
במחנה כל מי יום, לזה בהכרח שהמתין לרצו תחת ההר,
ולזה קראו הכתוב משרתו הלא אל ההר לא עלה שנאמר
(מ"ל): (כג) קודם ויעל משה, ופי' אמר, כבר אמר
(רא"ם): (כד) זה פי' שבו, ואין פירושו ישיבה אלא
עכבה, וכן תרגמו אונקלוס, ופי' בזה, במקום המחנה לא תחת
ההר עם יהושע, ואמר לשפוט, שאל"כ הלא כל ישראל
התעכבו שם (רא"ם): (כה) כוונת רש"י להביא זאת כאן,
פשוט הוא, שהניח מרע"ה עמהם את אהרן וחזר וצוקף מי' יום
הרגוהו ומוה פחד אהרן מן העם, שאם היה זה אחד העם
לא היה אהרן ירא לנפשו, ועוד שהרי אמר לזקנים אהרן וחזר
עמכם הרי הוציא אותם מכלל הזקנים לנזד מעלתם, לזה אמר
שהיה זה צנה של מרים, גם אמר אצלו כלב לגדלו וליחסו גם
ציוחס זה (ב"ב):

שם אמות הלילה" (יח) מ"א ח': (יז) ויאמר ה' אל
משה. לאחר מתן תורה" (יח) (יח) (יח) עלה אלי
ההרה והיה שם. מ' יוס"ט: את לחת האבן
והתורה והמצוה אשר כתבתי* להורותם. כל
שם מלות ושלש עשרה מלות בכלל עשרת הדברות
הן¹, ורצונו סעדיה פירש בזהירות שיש לכל דבור
ודבור² מלות החלויות זו: (יג) ויקם משה
ויהושע משרתו. לא ידעתי מה עיבור³ של יהושע
כאן, ואומר אני שהיה התלמוד מלוך לרצו עד מקום
הגבלת תחומי ההר שאינו ראוי לילך משם והלאה,
ומשם ויעל משה לזדו אל הר האלהים ויהושע נעב
שם אהלו ונתעכב שם כל הרצעים יום, שכן מנינו
כשירד משה (ל"ב י"ג) וישמע יהושע את קול העם
ברעה, למדנו שלא היה יהושע עמהם: (יד) ואל
הזקנים אמר. בלאתו מן המחנה⁴: שבו לנו
בזה. והתעכבו⁵ כאן* עם שאר העם במחנה,
להיות נכונים לשפוט לכל איש ריבו: חזר. צנה של
מרים היתה⁶ ואצלו כלב בן יפנה, שנאמר (דב"ח ב'
י"ט) ויקח לו כלב את אפרת ותלד לו את חזר, אפרת
ש"י * כתבתי, בתוך לחת האבנים, להורותם, שכל (רמב"ן). * שם (רמב"ן).

אור החיים

פירוש צחינה המפסקת לכל יסתכל, וכאן הודיע
הכתוב כי לאצילי ישראל לא שלח ידו למנוע מהם
המחזה לנזד היוחס חסובים צעיניו והניחס לזון
עייניהם מאורו יתברך. וזה הוא שיעור הכתוב
ויראו את אלהי ישראל פירוש ראו אור גדול של
אלהי ישראל אצל לא נסתכלו אלא תחת רגליו ואחר
כך לנזד שלא שלח ה' ידו פירוש כחו ורשינו למנוע
מהם וצנה היה להם כח לחזות צועם ה' ונהנו זו

זו מרים כדו
שיש לו דין
אל משה
ומשה וכל
כבוד למשכ
ימים לאחר
יום שעלה
למחנה שבו
(יח) בתוך
הקב"

שינוי נוסחאות
שמראש חודש
תו

אכילה זו
למה למשכ
ישראל לא
משה לא לז
השגה זו
בהשגה מו

15

סימן ה

נשים במצות עשה שהזמן גרמא

ב"ה, קריח צאנו, י"א מרחשון תש"ל

מכתבך מתקבל במועדו ולא היה העת ללצלר ללכת בקולמוסו, וכעת ראיתי מכתבך במ"ש אה"י בדברי חיים ח"א אה"ח סי' כ"ו בה"א דח"ע והב"ח שפסק הרמב"ם [בפ"ב מקרבן פסח ה"ג ופ"ב מחגיגה ה"א] דפטור מק"פ ומגיגה, לפי דהרמב"ם פסק כמ"ד אין נשים סומכות רשות ואין לנשים לעשות מ"ע שהזמן גרמא, ולזה פטור משום ז' עבדות דאסור משום כל חוסיקף, ועוררת דכפ"ג מליצית ה"ט פסק דנשים מותרות במעשהו"ג. [וע"ע אריכות מזה בישראל סבא גליון פ"א עמ' קנ"ד ואילך].

א) הגדה גוף הדבר שכונן אה"י דהרמב"ם פסק דאין נשים סומכות רשות, ראיתי בציאור הגר"א אה"ח סי' י"ז ק"ב ס"ק ד' דנשים רשאיות להתעטף בליצית דהוא כר"י ור"ש דנשים סומכות רשות, ואע"ג דסתם משנה דר"ה ל"ב ע"ב דלא כוחמיהו, מ"מ מעשה רב בחגיגה ט"ו ע"ב ועירובין ל"ו ע"ב, וכ"פ הרמב"ם וכו' עיי"ש. והנה הן אמת ששם צה"ל ליצית פ"ג ה"ט פסק שאם רצו להתעטף הרשות צידן, מ"מ כפ"ג ממע"ק ה"ה כתב שאין סמיכה אלא בישראל בנשים לא בנשים, וכן בה"ח, הכל סומכין חוץ מהש"י ועבד ואשה וקומא ונכרי עיי"ש, ובקריית ספר שם דמבני ישראל לא נפקא אשמו דהו"א מסמוך בקרבן בעלה דכיד בעלה דמיא ואינטריך ידו, והוא בחוס' מנחות ל"ג ע"ב ד"ה ידו עיי"ש. ובהרע"ב שם במנחות פ"ט מ"ח הביא מהך דולא צנות ישראל סומכות, ועיי"ש בחור"ט, וזרמב"ם נראה דבה"ה מייירי בקרבנה ובה"ח בקרבן בעלה ודו"ק.

ובחגיגה ט"ו ע"ב, אר"י סח לי וכו' אלא כדי לעשות נחמ"ר לנשים ואי ס"ד סמיכה בכל כוחו משום נחת רוח דנשים עבדין עבודה בקדשים וכו', דא"ל אקפו ידיכו, א"ה לא מפני סמיכה בנשים וכו', חדא דליחא לסמיכה כלל ועוד כדי לעשות נח"ר, ועיי"ש בחוס' ד"ה לעשות דבהמה שלהן היתה עיי"ש, ובחוס' חולין דף פ"ה ע"א ד"ה נשים, ול"ב דלמה הביא ר"י להך עובדא ומנן ידע ר"י דח"ק לא ס"ל דשריא באקופי ידא כיון דלאו סמיכה הוא כלל, ומנה זה דקאמר ר"י נשים סומכות רשות, הא כלל כוחו דהוא סמיכה גם לר"י לא ורק באקופי כעובדא שהביא וצוה אפשר דגם ח"ק מודה, ועיין בטו"א שם בד"ה צנ.

אמנם ראיתי במאירי שם בד"ה לענין ציאור, שציאור דבהמה דבעליהן היה, והראיה הוא דכשלמא אי שייכי נשים בסמיכה מיהא צדידהו ממורת רשות איכא למיחש בקרבן בעליהן משום נח"ר, אלא אי צדידהו לא

הורגלו כלל מאי נח"ר איכא, ולא שהמעשה כנגד דבריו של ר"י דא"כ היה לו לשאול מעשה למחור, אלא דהכא קרבן בעלים היה וכו' עיי"ש, ולפי"ד בבהמה שלהן לר"י ור"ש רשות אפי' סמיכה בכל כוחו וח"ק אסור, ובקרבן בעליהן לר"י רק באקופי ידא ולח"ק גם זה אסור דלמא עבדי בכל כוחו, אך להחוס' ל"ב למה הביא העובדא ומנה הפלוגמא.

וראיתי שצראשון לליין לבעל אוה"ח הק' בחגיגה שם עמד קלח בזה, והביא מהחוס' פסקים פ"ט ע"א ד"ה ואילו, דהפלוגמא אי בכל כוחו, אך מהסוגיא נראה דלכו"ע בכל כוחו, וכמו שם דלח"ק דממעט בני ישראל ולא נשים אפי' דאקופי ידא לא, דסמיכה כהלכתא לא צריך למעט דמעשהו"ג היא ובקושיית החוס' במנחות ל"ג ע"ב ד"ה ידו, ולא מצי למעבד דהוי עבודה בקדשים עיי"ש. ולפשטות דברי ר"י דיליף לה מקרא דבני ישראל, ל"ב דאקופי ידא לא הוי כלל סמיכה ואין זה בקרא דסמיכה אי סמיכה בכל כוחו. ולרש"י ברי"ה ל"ג ע"א ד"ה הא ועירובין ל"ו ע"א ד"ה ולא, שהוא משום כל חוסיקף, ג"כ יל"ע מאי כל חוסיקף איכא באקופי ידא כיון שאינה מצוה סמיכה, ולרש"י אפשר דמפרש הך דחגיגה כהמאירי הנ"ל, אלא להחוס' בחגיגה ל"ב. והפנ"י שם ברי"ה ל"ג ע"א [במוד"ה הא ר"י בא"ד וכל] כתב, דלאציי דהחוס' דקאמר ל"ק הא ר' יהודה הא ר' יוסי ור' שמעון ע"כ דס"ל דלא צענין סמיכה בכל כוחו, דאי בכל כוחו ונשים רק באקופי ידיהו אין שם סמיכה עלייהו כלל, ומאי ראה מהחוס' לתקיעות דהוה מצוה ושיין צ"ח עיי"ש. אך להרמב"ם דפסק סמיכה בכל כוחו שם במע"ק בה"א וה"ג, אך יפרנס הסוגיא דר"ה.

וי"ש לומר דיפרש הסוגיא דחגיגה כהמאירי דהך דאקופי ידא רק בקרבן בעליהן, ובקרבן עמלן הפלוגמא בסמיכה בכל כוחו דאם רשות שריא וליכא איסור עבודה בקדשים רק בקרבן בעליהן וכנראה מהמאירי. ושור"ר בשעה"מ שם במע"ק ה"ג שדרך בזה ציאור דברי החוס' בפסקים פ"ט הנ"ל, דפלוגמא היא דלר"י ור"ש שריא בכל כוחו, דכיון דקרבן שלהם הוא המורה נמנה להם רשות ולא הוי עבודה בקדשים עיי"ש, ואחי שפיר אציי גם אי סמיכה בכל כוחו ורק משום כל חוסיקף ודו"ק.

ובירון שכן אם איחא דהרמב"ם ס"ל דנשים סומכות רשות ורק שאין טענות סמיכה, הל"ל דמ"מ רשאות לסמוך ולא הוי עבודה בקדשים, וכ"ש הוא ממ"ש צה"ל ליצית הנ"ל דרשאות, דהכא למ"ד דאין נשים סומכות רשות הוי איסורא, וע"כ דס"ל דאין נשים סומכות רשות וכמ"ש אה"י. וצראשון לליין הנ"ל כתב דאין הכרע מהרמב"ם עיי"ש מ"ש לדרכו, ולעג"ד בדברי אה"י שס"ל להכרח דהרמב"ם פסק דאסור מדלג הביא דמ"מ רשאות כהנ"ל ליצית. ושור"ר בדבר צעמו שם בחגיגה שג"כ כתב דהיה לו להרמב"ם לבאר אי מותרין עכ"פ לסמוך ציד-וג"כ ציד דהרמב"ם פסק דנשים אין רשאות לסמוך עיי"ש,

ולדרכו
דשריא
ולזה
שם צ
ו"ש י
והיינו
רשות
מהאיכ
ס"ל ז
ה"ג צ
ב) ונ
לפמ"ו
ישעיה
ברכו
משום
שמ"ש
ומ"מ
ע"ח
תקפ"ו
א' דט
והביא
ולפי
אין מ
ממחין
כנ"ל
איסור
שלהרו
היינו
ומה
מוליא
לשמו
ג) וי
עיי"ש
לקיים
משב
באתר

שו"א צב"י י"ב
אורח חיים
מקא
בזמן בני יקובאל יגוצג בארבעה זצ"ל

ולדרכנו מזה גופא ראייה כיון דלא הציא הך דאקופי ידא דשריא, וציומר למ"ש לעיל דהרמב"ם כהמאירי וכלל כוחו נמי שריא, וע"כ דק"ל דאסור ודו"ק.

והיה הציא הרמב"ם ג"כ דאין מעכצין את המיטותוקות צפ"צ משופר ה"ו, ולא נקט נשים, ועיין בהה"מ שם בה"ב, ולהסוגיא צר"ה שם ע"כ אחי למ"ד דאסור, ח"ש אל"ו מהך דשופר ושכן פסק להדיא שאין סומכות, והיינו שלהרמב"ם דכלל כוחו ע"כ כהמאירי וא"כ למ"ד רשות שריא סמיכה בכל כוחו, וע"כ דהך רשות מפקיע מהאיסור, וה"נ לגבי הבאת קרבן, וא"ש דסוגיא דריש הגיגה ק"ל דנשים סומכות רשות וכיון דשריא סמיכה בכל כוחו ה"נ שריא הבאת קרבן, משא"כ הרמב"ם דק"ל דאין נשים סומכות פסק דפטור מהגיגה.

ב) רב"ש אל"ו דנראה צירור דק"ל להרמב"ם דאין נשים לעשות מעשהו"ג, נראה כוונה קדשו לפמ"ש צב"י סי' תקפ"ט מהאגור סי' תתק"י צ"ש רבינו ישעיה, דדוקא בלא ברכה שרי להו לנשים לתקוע, אבל אם ברכו גילו דעתן שלשם חובה הן עושות, הלא דעובדות משום כל חוסוף, ועוד דאיכא ברכה לבטלה, וכחב הבי' שמ"ש משום כל חוסוף אם מצרכות אינו נכון כלל עיי"ש. ומ"מ שיטת רבינו ישעיה כן הוא, והוא בספר המכריע סי' ע"ח [ובדפוס לובלין סי' צ"ז] עיי"ש, ובחכמת שלמה צבימן תקפ"ט סי' צה"ה, וכ"כ בישיבת אור"ח סי' י"ז ס"ק א' דע"י הברכה נראה כמכוונת ושייך ב"ח אף שלא בזמנו, והביא ממחרש"א בעירובין י"ו ע"א בתוד"ה מיכל דהברכה עומד במקום כוונה עיי"ש.

ד) ר"פ ז' י"ל דמ"ש הרמב"ם שם בה"ל ציינת שאם ראו להעטוף בלא ברכה וכן שאר מ"ע שנשים פטורות אין ממחין צידן, שדייקא בלא ברכה ליכא ב"ח, אבל בברכה ממחין משום כל חוסוף ומשום דפסק דאין נשים סומכות כנ"ל, והתם איכא ב"ח שהוא דלאי כוונה לחיובא, דבלא"ה איסורא איכא ודו"ק. חה מה שהעלה אל"ו בפלפולו שלהרמב"ם נראה צירור דאין נשים לעשות מעשהו"ג, היינו בברכה, שרק בכה"ג שייך ב"ח שיש כוונה ודו"ק.

ו) ומהך דשופר צ"ע וחז"ת, ליכא לאקשו"י כלל, דהתם הרי בעצמו אינו יכול לתקוע ד"ל עבדות שבו אינו מוציא ד' חירות כמ"ש צבי' תקפ"ט ס"ה, וע"כ צריך לשמוע מאחר, וממילא ליכא ב"ח שמאל חיוב שבו לשמוע והמוקע מצדך ודו"ק.

ג) ושמ' בישיבת ק"ק, שהעידו לפניו אנשים כשרים שהגאון החכם צבי מיחה בנשים שלא יברכו על מעשהו"ג עיי"ש, וידוע גם מאל"ו בעל הד"ח ז"ע שאסר לנשים לקיים מעשהו"ג, ואמר שאשה שלא תצדק על אחריו ולא חשב צדקה הנני מצטיה לה בנים הגונים, ויל"ב למה דייקא באתרוג וסוכה ולא בשופר שנהיגי כו"ע דנשים הולכות

לציהכ"כ לשמוע קול שופר, [וע"ע מזה בשפע חיים מכחצי תורה ח"ב סי' צ"ג וצ"ד, ובח"ו סימן חנ"ב, ובישראל סבא גליון ט' עמ' ד', וגליון ס"ג עמ' תשכ"א, וגליון ע"ו עמ' פ"ט].

והיה אפשר לומר, לפמ"ש הפנ"י צריש כיצד מצרכין [ברכות ל"ה ע"א צד"ה ופד] דברכת המנוח הוא מן התורה, והציא מהירושלמי שמה פ"ו ריש ה"א דליף מואתנה לך את לחות האבן והתורה והמנוח מה תורה טעונה ברכה אף מזה טעונה ברכה עיי"ש, ובפמ"ג בפתיחה לה"ל ברכות אות ט"ו, ולזה באחריו וסוכה שכל אחד מצדך לעצמו, אם תקיים המנוח ותכניס עצמה לחיוב מנוח שוב יש לחוש לחיוב ברכה מן התורה, ומכנסת עצמה להפלוגתא דהרמב"ם וחוס' אי מצרכת, ולהירושלמי הו' ספק תורה, ולזה עדיף שלא תקיים המנוח כלל אפי' שלא בברכה, משא"כ בשופר שאינה מצרכת ורק שומעת התקיעות והבעל מוקע מצדך ומוציא להחייבים במנוח, ליכא חשב כלל ודו"ק.

ג) למה דק"ל דברכת המנוח מדרבנן, מ"מ זה פשיטא שנשים פטורות ממעשהו"ג אפי' מדרבנן אלא שיכולות להחמיר לעצמן לדעת החוס', וא"כ בחומרא זאת יכניסו עצמן לספק דרבנן. אם לא יברכו, ואם יברכו יש חשב ברכה לבטלה וחשב כל חוסוף לרבונו ישעיה, וגם להרמב"ם לשיטת אל"ו, ולכן שוא"ח עדיף ודו"ק.

ו) וצ"ל ג"כ חששו שכיון שנשים לאו בני מורה נינהו, והלכות ד' מינים מרובים, וכן במצות סוכה הרבה דינים מאד וצריכין להיות להו בקי בהלכה וצבוע"ר רואים כמה שכיחי סוכות פסולות, וצוה שהנשים יעשו להן סוכות וד' מינים יבואו לברכה לבטלה מחמת חסרון ידיעה צדיניהם.

ז) וצ"ל דברי אל"ו במשנה הנ"ל הייתי אומר, ששיטת הרמב"ם דלא יברכו הוא כפרט לשיטתו שפסק בפ"א מצרכות הט"ו דברכה לבטלה מה"ח, וכמ"ש במג"א סימן רט"ו סק"ו, והרבה פוסקים חששו אפי' בנ"ס משום חומר לא תשא, עיין בפמ"ג בפתיחה לה"ל ברכות אות ד', וע"כ חשב הרמב"ם דאפי' החמירו על עצמן לא יברכו, דלא ליתו לתקלה דברכה לבטלה לאותן שאינן בקיאות, ובפרט בפטויות שאין מי שיטרח עבורן לעשותן או ללמדם עשייתן ומיקונם, ולא גרע מחשב של לולב בשבת שגזרו משום אינו בקי ודו"ק היטב צוה. L

ח) ויש לומר גם מהך דאור"ח סי' פ"ח שאין לאשה נדה צימי ראייתה להזכיר השם, ועיי"ש במג"א סק"ב, והארכתי במשנה [בחלק יור"ד] צביאור דברי הראשונים בזה, ונהגו בבית אבא ז"ע שאין הנשים מתפללות ערבית דרשות, ואולי ג"כ שחששו לנדות ואין ראוי לקבל לתורה מכח הך חשב. וה"נ במצוות שפטורות, לא כדאי להכניס

הוא כדי חיינו הילכך אין למחות בהם כי יש למנהגם טעם:

ולענין מי שהביאו לו יין בתוך הסעודה ואינו רוצה ליתן ממנו לאחרים אם מברך הטוב והמטיב או לא: ראיתי בזה מחלוקת בין הראשונים דאיכא מ"ד שלא יברך דנוסח הברכה הטוב והמטיב וכיון שאינו מטיב לאחרים למה יברך. ואיכא מ"ד שאין הברכה לפטור את אחרים אלא הברכה הוא שיהנו אחרים כמו שהוא נהנה והביאו ראיה מהירושלמי אמרו לו ילדה אשתך זכר מברך הטוב והמטיב ומיירי אפילו אם אינו בעיר שאשתו שם והטעם הואיל ונהנה מדבר שהיא נהנית מברך הטוב והמטיב ע"כ. וזו אינה ראיה אלא אם הביא לשנים יין וכל אחד שותה משלו כיון ששניהם נתחייבו בברכת הטוב והמטיב האחד פוטר את חברו אבל אם אין יין לחבירו והוא שותה לבדו לעולם אימא לך שאינו מברך הטוב והמטיב. ומ"מ יש להביא ראיה ממה שנהגו לברך כמה ברכות אעפ"י שלא נתחייב בהם אלא על מנהגו של עולם הוא מברך שהקב"ה הוא טוב ומטיב לכל העולם. ומיהו הנה כתבתי כמה פעמים בתשובה שכל מחלוקת בברכות להקל שמא יוציא שם שמים לבטלה:

סימן רכט

ד שאלת ממני אודיעך דעתי בכל המצות שיש מחלוקת פוסקים אם יברך על עשייתן או לא:

תשובה כל מחלוקת שהוא בברכות עצמן יש לנו להקל כי שמא יוציא שם שמים לבטלה אבל מחלוקת בעשיית המצוה צריך לברך שהרי לדעת אותו פוסק שפיר מקיים המצוה. תדע שהרי מצות תפילין יש בה מחלוקת ולא ראינו מימינו מי שנמנע לברך עליהם ואפילו שלדעת ר"ת התפילין של רש"י ז"ל פסולין וכן לרש"י של ר"ת ז"ל פסולין לא ראינו לשום פוסק שיפקפק בברכה. וכן נהגו לברך על מקרא מגילה ביום אעפ"י שהר"ש חולק ואין זה דומה לספק ברכות ולא למחלוקת בברכות דהתם עיקר הספק או המחלוקת בברכה הילכך אזלינן לקולא אבל בעיקר עשיית המצוה

זה הכפל אינו מכלל הכרס אלא מאי אית לך למימר שעתיד להתפרק הדבק ויהיה הכפל הזה מכלל הכרס לדידי נמי אעפ"י שהמחט לא הוציא ראשה אלא בתוך הכפל עתידה להתפרק ויהיה הנקב מפולש והרי היא טרפה ובלאו האי טעמא טרפה שהרי ע"כ קודם שנכפל הכרס ונדבק נכנס שם המחט ונקב נקב מפולש שהרי דרך הוושט נכנס שאין דרך הקנה לבלוע ומהאי טעמא נמי ליכא למימר אחר שחיטה דחק ונכנס שהרי קודם שנכפל ונדבק נכנס המחט שם: ואת לעולם אימא לך קודם שנכפל נכנס המחט אבל לא הספיק לעבור לחוץ עד שנכפל והוי כנקב שאינו מפולש. וי"ל כיון דעל כרחיך תחלה לא היה כפול בשעה שנכנס המחט גם לבסוף עתיד להתפרק ולהתפשט ותמות ואין לחלק בין יש קורט דם או לא שהרי כיון שהיא בתוך הכפל אין שם דבר שידחוק אותו שנאמר אחר השחיטה דחקה ויצאת: עוד ראיתי שלא נשאר מן המחט לצד פנים אלא מיעט וגם זו קצת ראיה שלא יצאת אחר השחיטה:

סימן רכז

שאלת על מה סמכו להלוות לעכו"ם ברביית בחול המועד והלא לא נקרא דבר האבד אלא המפסיד משלו אבל מי שאינו מרויח לא הוי דבר האבד:

תשובה ראיתי מי שכתב שהוא אסור משום פרקמטיא אמנם למערופיא שלו יכול להלוות בחנם אותו שבוע שלא יאבד המערופיא שלו ודבר האבד מותר בחול המועד ע"כ. ותו דלא דמיא כולי האי לפרקמטיא וגם בפרקמטיא נהגו בו היתר. שלא כרצון חכמים: ואיפשר סמכו להם דלאו בכל שעתא ושעתא מתרמי למכור אדם סחורתו: ומ"מ אין ראוי לסמוך על זה ואין להתיר המשא ומתן ולמכור ולקנות דבר שאינו אבוד: אבל להלוות להם ברביית יש להתיר מהטעם שכתבתי עוד יש טעם אחר כי לדעת האוסרים להלוות להם ברביית אבל כדי חיינו מותר ואמר ר"ת ז"ל דבזמן הזה הכל הוא כדי חיינו שיש עלינו מסים וארנונית ומיני הפסדות. בחול המועד נמי לא שנא שהכל

לעבודה
דרך הנאה
סתם:

לשמעון
ים זימניה

יד שמעון
יין אפילו
צי למימר
יל הטוען
יד שמעון
צי למימר
י לטרדן
יד שמעון
ית וגובה
יטר שאין

זט תחוב
יל וקצת
א לפנים,
שבמקום
בוק חזק
ק בסכין
דיין היו
זכוסות.

זי דפנות
יאה אבל
שומן או
יה הנקב
אמרתי
ז עוברת
מה אתה
ך שאתה
להתפרק
ית שהרי

של מרדכי חלק א

לא נחלקו אלא מר אמר הכי הוא עשייתה ומר אמר הכי הוא ואנן כיון דנקיטינן כחד מינייהו זו היא עיקר המצוה ומברכין עליה ואפילו החולק מודה שאין זו ברכה לבטלה כיון דלדעת החולק זו היא עיקר המצוה ושמור עיקר זה שאם לא תאמר כן ברוב המצוות לא נברך כיון דשכיח בהו פלוגתא דרבנותא:

שוב ראיתי שכתב כן בעל כפתור ופרח וכתב שהסכים ה"ר ברוך ז"ל ואע"ג דהמברך על אתרוג פסול או לולב פסול או ציצית פסול הוי ברכה לבטלה שאני התם דהוי פסול לדעת העושה המצוה אבל היכא דעושה המצוה כתיקנה לפי דעתו אעפ"י שיש חולק אין זו ברכה לבטלה. ולמד בעל הספר מהקדמה זו שהמתקן פירות שקנה אותם מן העכו"ם בארץ ישראל צריך לברך על תיקונם כיון שנמצא הרבה פוסקים מחייבין פירות העכו"ם ולכי מהסט בקולא זו וחוששני לברכה לבטלה. אלא עיקרן של דברים לפי דעתי שכל שנהגו ישראל כאחד מהפוסקים או דהוי אתריה דמר העושה מצוה לדעת אותו מנהג חייב לברך שחזר הדבר כאלו הוא תורה ומי שירצה לעשות כנגד זה לפי שרוצה להחמיר אין לו לברך דכיון שנהגו כאותו פוסק או כאתריה דמר תוור הדבר אצלם כאלו אין בו מחלוקת כלל הילכך כיון שהרמב"ם ז"ל פסק דפירות העכו"ם פטורין ונהגו כמותו ואתריה דמר הוא כל הבא להחמיר על עצמו ולתקן אותם אין לו לברך וכן כל כיוצא בזה. אבל היכא דאין מנהג ולא אתריה דמר הוא ומקצתם עושים כדעת המיקל ומקצתם כדעת המחמיר בזה וכיוצא בו צדקו דברי בעל הספר שיש לו לברך ואינה ברכה לבטלה: ומזה הטעם הנהגתי אני כשימצא ס"ת פסול שקורא בספר השני בלא ברכה כדעת הרמב"ם ז"ל אע"פ שאני חושש לדעת הרשב"א ז"ל לחזור לקרות מתחילת הפרשה בזה לא הפסדנו כלום והצבור מוחלין על כבודם אבל לענין הברכה אעפ"י שהרשב"א ז"ל סובר שצריך לחזור ולברך אני חושש לדעת הרמב"ם ז"ל דאתריה דמר הוא ולדידי איכא ברכה לבטלה ומזה הטעם איני מטריח לעלות אותם שכבר עלו או אחרים אלא קורא ש"ץ מתחלת

הפרשה עם אותו שעלו הטעות בגורלו אפילו אם הוא המשלים: ועכשיו נהגו שמשלמים הקריאה ממקום שנמצא הטעות:

סימן ר"ט

שאלת ממני אודיעך דעתי במי שמת ולא הניח נכסים כלל ובא אחיו ליבם אם כותבין לה כתובה אחרת או סגי בכתובה שיש לה על בעלה הראשון:

תשובה אע"ג דקי"ל אשה הקנו לו מן השמים מ"מ כדי שלא תהא קלה בעיני להוציאה תקינו לה רבנן כתובה משני וכותבין לה כתובה ואין כופין אותו לכתוב לה מה שהיה כתוב בכתובה הראשונה אלא מנה או מאתים כתוב לה מטעמא דאמרן. ואעפ"י שכתב הרמב"ם ז"ל בנוסח כתובת יבמין והוסיף לה מדיליה כך וכך נוסח וכו' כתובה הוא בזמן שהוא רוצה להוסיף אבל אם לא רצה אין כופין אותו לכתוב לה תוספת אף על פי שהוא מנהג לכתוב כן לשאר נשים: ומ"מ מסתברא שאם לא כתבו לה כתובה שנייה לא עבר אמאי דאמרו רבנן אסור להשהות את אשתו בלא כתובה כיון שהכתובה הראשונה קיימת ואם אין לה מראשון תקינו לה רבנן משני הוי כמאן דנקיטא כתובה משני ולא עבר:

סימן ר"א

שאלת ממני על בהמה שנמצא הלב שלה ירוק אם היא כשרה או בעיא שליקה ואם חזר לגוון שלה כשר ואם לאו טרפה:

תשובה תנן פרק אלו טרפות נפלה לאור ונחמרו בני מעיה אם ירוקין פסולין ואם אדומים כשרים ומוקמינן לה בגמרא אדומים שהוריקו דהיינו לב וכבד וקרבן טרפה ירוקין שהאדימו דהיינו שאר בני מעים טרפה ומדנקט לה תנא דמתניתין בעוף משמע שאין טרפות זה בבהמה מפני שהעור שלה קשה ומגין עליה ואין האור שולטת בה ואפילו נחמרו ממש ונשתנה מראהן תולין דמחמת חולי הוא ולא מחמת האור וזו היא שיטת הרמב"ם ז"ל פ"י מהלכות שחיטה: וא"ת דהא תני לו כל טרפיות

שמנו חכמים בבהמה כנגדן נשבר העצם אעפ"י שלא נישך דלוי הלכתא היא דמותבין מ ליה בעוף של מים הואיל הא איכא נמי נפלה לאור ונו בעוף וליתיה בבהמה: וי"ל טרפיות שנוהגין בזה ולא באיברים אבל נפלה לאור א לה עור ומגין עליה והעוף עליו. אבל רוב האחרונים נוהגים אפילו בבהמה והא דאורחא דמלתא הוא שאין האש אבל העוף שכיח בנ דהא דרסה וטרפה בכותל ותני לה בעוף משום דשכיח הטיל פשרה וכתב דעוף אנ וצריך בדיקה חוץ מהריאו מגינות עליה אבל בהמה ש לה אלא א"כ אנו רואים והרשב"א והר"ן ז"ל דחו למד דעובדא דידן תלוי בו ה"מ שהירקות יורד עד מ משום דעתידה לינקב ונקב עד שתנקב לבית החלל: ז"ל שאע"פ שלא הוריקו ע קצת עשויין הן לינקב דני למטה מ"מ מסתברא דתרי חדא שהבהמה נוהג בה דין אלא מנקט מלתא מציעתא ו היכא דהוריק עד החלל א החלל לא יהא נוהג בבהמו הוא לתלות בחולי מלתלו עליה עורה שהוא קשה וא חזקה היתה עד שהגיעה שתמות הבהמה מיד וכיו מחמת אש הוא אלא חולי בשלא שלקן אבל אם ע כשרה לפי גרסת הספרים מני ארומין שהוריקו ושלק מאי טעמא קטרא הוא דע

אז"כ אין הכרח להרמז"ס פסק כר' יוסי זהא ודברי רבינו הגדול הגר"א ז"ל א"ח סי' י"ז שחלה הא זהא ז"ע לכאורה.

(ב) פשוט דיפה כיון כמה שכתב ולר"מ דס"ל דיכולות לברך ליכא בזה מחלוקת בשיטת ר"ח וכוונתי במש"כ להפוסקים דס"ל דנשים יכולות לקיים ומ"מ לענין ברכה ס"ל דאין לברך.

עוד להג"ל

סימן ד

7 היכא דנוהגין לברך אספק ברכה אי יש משום ברכה לבטלה

במה שמתה אמש"כ דהגם דנוהגין הנשים לברך כר"מ מ"מ מידי ספק לא ילאנו דלמא הוה ברכה לבטלה וע"ז תמה דא"כ אין רשות לברך אם יש חשש ברכה לבטלה הא אפילו בס"ס החמירו שלא לברך כמ"ס הפמ"ג יו"ד סי' כ"ח במש"ז סקט"ו וז"ן עוד לח"א כלל ה' ס"ד וא"ז סי' י"ז ועוד פוסקים ובידין כיון שכבר נהגו לברך אין אחר המנהג כלום וז"ן לחוס' ערכין י' ע"ב וט"ו א"ח סי' מ"ו סק"ו והעמק שאלה ויקהל סי' ס"ו סק"ז ועוד גם מה שרצינו לדמות זה למש"כ הרמ"א א"ח סי' כ"ה לענין ברכה של ראש שפסק שטוב לומר בשכמל"ז משום חשש ספק ברכה לבטלה ג"כ תמה דכיון שכבר הנהיג לא שייך ברכה לבטלה ותמה גם אפמ"ג בא"א סק"י שמסתפק אם יענה אמן והאריך בזה.

והגלפענ"ד לחדש דלא אמרו דנמקום שנהגו לברך אין חוששין משום ברכה לבטלה אלא היכא דכו"ע נהוג כן ונתפשט המנהג בלי חולק אבל היכא שגשאר הדבר בספק הללו אומרים לברך והללו אומרים שלא לברך או שאפילו הנוהגין לברך יותר טוב להן שלא לברך אלא שאין בידינו כח למחות בה"ג ודאי אין בו משום מנהג והרי ידוע שהס"ז מיחה בנשים שלא יברכו על מ"ע שהז"ג וכן נוהגין יונאי חלוצי והישוע"ע סי' י"ז אות א' האריך בזה והעלה דהכונן שהנשים לא יברכו על מ"ע שהז"ג וכחנ דהן רבים עתה המתנהגים לברך וא"א למחות בידם אבל על זד הדין יותר נכון שלא לברך עכ"ל. ובס' נחלת יוסף סי' י"ח כתב ג"כ שלא לברך ובשו"מ בשמים ראש סי' ע"ג כתב דנמקום שנוהגין הנשים לברך על מ"ע שהז"ג אין מוחין בידן שכ"כ ר"מ אבל נמקום שאין מברכין ודאי יותר טוב ולדעת הרמז"ס אסורות לברך. ובשו"מ ובחרת בחיים (להגרש"ק) סי' ו' הביא רא"י מש"ס דאסורות לברך ועוד האריכו כמה אחרונים וכיון שכן שפיר י"ל דהגם שנוהגין הרבה נשים לברך מ"מ יש לחוש לספק ברכה ולא לענות.

עוד נלפענ"ד לחדש דאפילו הפוסקים דנמקום מנהג לא אמרינן ספק ברכה להקל ועיין שו"מ רדב"ו ח"א סי' רכ"ט ובס' מאסף לכל המחנות סי' י"ז ועוד מ"מ נראה דדוקא לענין ברכה הוא דאמרינן הכי דהמברך אינו בכלל ברכה לבטלה כיון דנהגו לברך אבל לגבי העונה אמן י"ל דאינו עונה כיון דהברכה מספק ולדעת רבים אסורה ועכ"פ ליכא וז"נו א"כ הגם דעל המברך ליכא איסור ברכה לבטלה אבל מ"מ אין על השומע

חיוב לענות והמנהג מהני על המברך ולא על השומע. ולפ"ז יש לומר דכל שהוא ספק ברכה הגם שהמנהג הוא לברך ואין בו משום ב"ל אבל על העונה אכתי גשאר הספק ואחי שפיר נמי פסק הרמ"א דייברך ברכה על מצות תפילין בלחש משום עניית אמן דהגם דליכא משום ב"ל אבל אין עונין עליה ומיושבים דברי הפמ"ג.

וכמה שהביא שמתהוה על הרמ"א במש"כ לברך בלחש דכיון דנהג עלמא כן ליכא למימר בלחש כלל. כרגע נפל בלגאי לפמ"ש ז"ל בברוך שם כבוד מלכותו לעולם לפי שמסתפק ליה אם לאמרו אם לאו הגם שנהגו לאמרו התקינו לאמרו בחשאי והכ"ג לברכה זו וזה לפענ"ד נכון.

והנהגה עד כה כתבתי לברך דברי הראשונים אמנם בשלהי המכתב רשמתי שוב מה שזכרתי בספר המכתם ומאירי וברש"י ברכות ג"ג שכתבו ז"ל ואין עונין אמן אחר כוחי דשמא הזכיר שם ע"ז כו' שמעינן מהכא דאחר כל ברכה שישראל מברך צריך השומע לענות אמן אפילו ברכה שלא נתחייב בה ע"כ ביאור דנריהם דכיון דלא נחמטע כוחי רק מטעם דשמא הזכיר ע"ז הא לאו הכי היו עונין אפילו על ברכה כוחי שמעינן דעל כל ברכה ישראל צריך לענות אמן אפילו ברכה שלא נתחייב בה וא"כ ממילא נשים נמי בכלל הם על מ"ע שהז"ג אלא דיי"ל דרק צריך ולא חייב והנן כי קארתי.

אלו מלין דזעירין ידירו דושה"ט ושכ"ת בלב ונפש מגשה הקטן

סימן ה

מתי מברכין שהחיינו על טלית או פרי

א' וארא התשל"ט בני"י יצו"א מע"כ ידידי ורב חביבי ישראל אשר כך אחפאר כו' הרה"ג כש"ת מוה"ר ישראל טאפלין שליט"א חבר כולל בי"מ גבוה ליקוואוד ג"ז.

אחד שב"ת נידיות

הבני באיחור זמן וכו' בדבר מה שהאריך אימתי לברך שהחיינו על טלית חדש או פרי חדש אם לברך קודם ברכת הטלית והפרי או לאחר ברכת הטלית והפרי והביא בזה מחלוקת הפוסקים א"ח סי' כ"ב וסי' רכ"ה הבאה"ט בשם הב"ח והגרש"ז בש"ע שלו מלד אחד ופמ"ג ודה"ח והמ"ב מלד השני וגם הוסף להעיר על הסתירה במ"ב מס"י רכ"ה בברכת הפירות והביא גם דברי הגרע"א בזה והאריך בטוב טעם ודעת ועיין בס' מאסף לכל המחנות סי' כ"ב סק"ז וכנראה דס"ל נמי דקודם מברך על הטלית ואח"כ שהחיינו וכן ס"ל ג"כ בפירות.

ולפענ"ד הלכה זו מהדברים אשר דענד מר כמר ענד ומרוייהו לא כתבו לעיכובא וכאמת כי בכמה מקומות לא נהגו כלל לברך שהחיינו על טלית חדש ובכמה מקומות לא על פרי

חדשה ודה"ח כתב דו פוסקים שהצריכו לברך הפירות ולאטעות דלא חי ההנחה ולא על החפץ על הפרי שאין מברך שפיר קודם שצריך ע לצריך לברך עובר לט קודם הברכה, וקצת במלותיו כו' להכניסו המילה ולא היו הפסג נתלקו הרשז"ס ודעימ ה"ע גאון.

גם אמרתי לכאורה נ שני יקח פרי חדשה א ועל היום וציוס על ה; שגש הטלית וגם קוד להיפוך דעל הטלית מו הפרי וי"ל דא"א באוס מאמר וז"ן עליו כ"ה וכל אחד יחזיק את מנו סמוך להנחה במרוי מאלמור ז"ל לברך

דושה"ט בידו

המפסיק בחצי חיבו אך ליום ד' לסדר יצו"א.

אחד הי' אברהם ב; שמו נודע בשערים כ המפורסם ענותו ושפל מוה"ר אברהם גניחובו מועקב דטשעבין ירוש

אחד שב"ת נידית פקידתו שמרה נפש למר וציקש לחו"ד כמו הפסיק בשם משמעון צמה שהיתה כוונתו ופ כמו בשבת מחלוקת ר' דילמא בשבת מלאכה מתשבתו משא"כ לענין

ולפענ"ד נראה רא; הל"יקים האחרונים ב

הר"ל ל מנה קאין צ"ל

בעל המזמור

אונקלוס

ויזרא כג אמר

רב

מסרה קמנה

את קציריה והבאתם את עמר י ראשית קצירכם אל הכהן

לכון ותחזקון ית הצדה ומיתון ית עומרא ריש הצדכון גורת כהנא קליטה צוקלמס חת קליטה צינע קליטה שטס סניחוה העומר וקלמס חת קליטה חלס

לאו צינע קליטה תולדת אהרן והבאתם שנת קליטא חיי צי צי ותיג צי : קצירכם פסחים כג חיי רייה יג חיי :

הגיות

כהנים דקחי יוכל חף חולו של מועד יהא חקור צמלכת ענודה וכו' : (י) ראשית קצירכם : שחאה ראשונה לקלי : עמר עשירים

אוצר

שמש ייקוח פרעה נענעו ציס סוף קודס טילאו לאויר העולם עם כל חיל פרעה היונקים והם וכפארה הקדושה שאינם נוגעים בה החיילים :

החיים

לילה חלק מלוה צפיעי וחם שכה ולא מנה צלילה מונה ציום צנרכה וחם גם ציום שכה מונה צמאר לילות עם כל ישראל צנרכם כך הוא דעה כל הראשונים ואין ציד פוקק אחד והכריע כגד רוב צבין ורוב מוכן וכך הונסג אלוהי זיל וכל הדקיקים כך הלכה פקוקה צלי גימגום שאם שכה לקפור יום אחד קופר צמאר לילות צנרכה שאם אחת לווער לו טלא יצרך גם הוא אינו קופר צכוונה והוא על חסם טכך הלכה פקוקה צכל הראשונים ומוג צכל עקוס וצכל זמן צזכרים :

משרשי המלוה היה עד השחא חקריצו ישראל הצואה הארץ וחטיג דרינא אשכחא דינא צטלמא אשכחא וחקריצו שערים צבין דלחיה קדנאה דהא חמידו קדנאה דישראל אהאסדו צים נקצים ורזא דמלה זאה תורם סקכאות אזהרותא לכשא עלמא דלא יקטון סחור בעליהן ואי לאו קומא שערים זמינא לקרינא זכאס חולקיהן דישראל דהא ככסא ישראל לא סקרה צמלכא קרינא לעלמין היה קומא שעורים האי עמר דכיון דמעה לריחין דגרימא עפיקין מים עפרון ענוסם צייג כפה דהא טנע צנחות חוימות לכח דלקין טנע צנחות אחא ומלכא קרינא לאדווגא צם צנכסא ישראל ואורייתא אחייסציה וברין אהענער ומלכא צימורא טלים ואשכחם אחד לעילא ותתא וסינף אח אהענער פקודא דא לקרנא קרינא סענר קרנא דא כלא חיהו צדיקוחא עילא ותתא מערוביהו וצכא כהרא חולין עמר דא עקריצין ישראל צדיקותא דיהון והוא קרנא ען שעורים למיעל רחיו צין אחתא ובעלה אשה זכרים אחריותא וצבייהו אשה חיל קרינא גרמא לקרנא לצבי כהנא דהא עיורה היא וקמה וחרעם זרע ואוקיפת חילא ורחיו לצבי צעלה אשה זכרים ערקת דלמלא צהיהא זמא דאשת חיל צדיקת חיי אחריותם לצבא אהאצרה ועלמא ואשתארין ישראל זכאין צלא ערצוביא אחרא לצבי רח דמיסמטחא כגד צארנו סקוד הספק עיקרו לעמר הכלים כי כל עוד שהכלים אינם זכים היא שיהיה חייב הפרימי כי הרי חייב הפנימי אינו אלא על ידי הכלים כצואר צדני עין וכל עוד שהכלים אינם זכים וצדורים עם סוד הללס שהוא מומלע צין הפנימיות וצין הגוף צקוד יחיי וילטיע אי אפטר שיהיה חייב כלל וקטנא דינן על ידי צנודת הספק ופמירות החון ואכילות הספק צליל הספק היה ראוי על ידי מעטיו לגדלות וקטנות ראשון חבל גדלות וקטנות שכי לא היה מלדינו ואף גדלות ראשונים מלד החקר וכן שהרי ככנס הגדלות קודם הקטנות ולכן צאמה סכל נקרא על צלמעלה כי הגדלות ראשון צעל מרוב אור של גדלות שכי ותכריכיל אחי שעל ידי פמיות הספק והקרינא צלמס כמות כחמקו וכודככו קוד הכלים עלם הגוף עד שיהיה ראוי סיכסם צו פלוק הפנימי קוד הדיבור צקוד עקמות פמיו הוה מעשה כי קענודא

ובזה חזין סוד צציותו צציעי טל פסח צקוד יים אור זרוע ללדיק חון וחו סוד עלרה להי אלהיך לא העטה מלאכה וקטנא דלעילא היה סננתת הקליפות לגמרי וכחקר מלה כל שהיה צחליותו צקוד כחן וקטנות צכל וקטנא דלעילא היה אור גדול ודי צזה אחי ורעיי ככסתי למענול לר צרים קלה פחות צצפחותים מכל הכנאים צבעולם צריך הוא וצריך טעיה חיי וקיים לעד אין צו מראה וזון והטבה קטנה צצקטנות כולו הוא כולו חר לא שכה ולא אשכחי הי אחד וסמו אחד ומל למחיד למי טכאצד לו העפחה ען החיבה וצלבס וחישוש אחר העפחה ולא מלא ופחה החיבה צדוסק גדול ומלא אח העפחה מונה צחוק החיבה חער אריצ ארדוף חיי חיי הוא ואין עוד חיי הוא ולא אחר מלא כל הארץ כבודו :

מצוה שיג שיה שיה שיה צאותיות תי עי בי די ריא של ויעטיה

מיע להקריצ מנחה עמר צעטה עמר צניסן סנלמור והצחאס אח העמר ראשית קלירכס אל הכהן ועשיות ציום הניפכס אח העמר ככס אחד צן פחה :

מדניי המלוה עמר זה צל ען השעורים הלכה למשה וסיני זא דוקא מארץ ישראל וען הסרם ומלוה לקולרו צליל טיי כיסן חף צצצת וצדיאין עפרון קומא מנופה צצלם עטרה כפה וציום צוללו צלוג טמן וכוסן עליו קונון לצונה ומניפו ומניפו למנחה כשאר מנחות וקונון ומולח ומקטיר הקונון והשאר כאכל לכהנים אחר שעקריצין מוסף היו מקריצין ככס עולה : סקור לקטור צארין ישראל קודס לעמר ורוב צזון הציה :

מלית שלא לאכול לחם מעצמות חרס קודס לעומר : ומלית שלא לאכול קלי מעצמות חרס קודס לעומר : ומלית שלא לאכול כרמל מעצמות חרס קודס לעומר סכאמר ולחם וקלי וכרמל לא האכלו עד עלם היום הזה : מדניי המלוה שלוקם עליהם שלמס לחון ואקור עד אחר הקרבות העמר וצזון הזה כל היום ומדיס כל יום טצעה עמר צמלה לארץ ומצואה פחרעה שלמס ימים קודס לפסח העמר ומחיה כן מוכה מוטיס ופוקקים צלי גימגום הלכה צרוה שדי צשלמה ימים ורוב זה צכל מקוס וצכי צכל ישראל :

מיע לקפור טנע צנחות חוימות מיום הצאה העומר סכאמר וקפדתם לכס ומחרה סננת טנע צנחות : מדניי העולה למיימי יוני וצדועי צכל לילה שיהו חוימות וכל

הסאון מורה ר"כ יצחק יעוצב ית"א ספרון צצמ קאמארנא

ח וכן התקוע לשורר ולא נתכוון לתקיעת מצוה לא יצא כו'. כתב בב"י [עמוד ס"ב ד"ה לפיכך] בשם ה"ר יונה בסוף פרק קמא דברכות [ו] א ד"ה אמנם, דאפילו מי שטובר מצוות אינן צריכות כוונה, הגי מילי בדבר שיש בו מעשה, אבל במצוה שתלויה באמירה בלבד ודאי צריך כוונה, שהאמירה היא בלב, וכשאינו מכוין באמירה ואינו עושה מעשה, נמצא כמי שלא עשה שום דבר מהמצוה, ע"כ. ויש לתמוה בזה, דבגמרא [ראש השנה כה, ב] מותבין למאן דאמר מצוות אינן צריכות כוונה, ממתניתין דפרק היה קורא [ברכות יג, א], דתנן, היה קורא בתורה והגיע זמן המקרא אם כיון לבו יצא, מאי לאו אם כיון לבו לצאת, ואיצטרכינן לאוקמי בקורא להגיה. ולפי זה, לוקמי מתניתין כפשטא דכיון לבו לצאת, והטעם משום דלא עביד מעשה אלא אמירה. ועוד קשה, דמותבין עלה תו [שם], ממתניתין [ראש השנה כו, ב] דהיה עובר אחורי בית הכנסת או שהיה ביתו סמוך לבית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגילה אם כיון לבו יצא, אלמא מצוות צריכות כוונה; ומאי קושיא, והרי כאן כיון דשמע ולא עביד מעשה להכי בעינן כונה, אבל לעולם דבמצוה דעביד מעשה כגון תקיעת שופר או נטילת לולב או אכילת מצה וכיוצא, כיון דעביד מעשה לא בעי כונה, וצ"ע, ועיין בסיומ' ס' סעיף ד'.

ט [מי שהיה מהלך בדרך או יושב בתוך ביתו ושפיע תקיעות מש"י] יצא אם נתכוין לצאת וכו'. אמרין בירושלמי [ראש השנה פרק ג הלכה ז], דדוקא עובר "אחורי" בית הכנסת בעי כונה לצאת, אבל בעומד בבית הכנסת אין צריך שיכונו לצאת, דסתמא דמילתא להכי הוי, וחזקה כיון:

סימן תקצ

ב [תרועה זו האמורה בתורה נפתק לנו וכו' לפיכך כדי לצאת ידי ספק צריך לתקוע וכו'].

כתב המגיד משנה בפרק ג' מהלכות שופר [הלכה ב], שממה שכתב הרמב"ם [שם הלכה ג] ונמצא מנין התקיעות שלשים, נראה שהוא סובר שבסימן תשר"ת יכול הוא להפסיק בין השברים לתרועה, אבל ודאי השברים בנשימה אחת חייב לעשותן, שהרי תרועה אחת הן שלשתן, ע"כ. וקשה, דכי היכי שהשברים הם תרועה אחת, גם השברים ותרועה היה לו לעשותן בנשימה אחת, שהרי הם תרועה אחת וכסברת הרמב"ן [דרשה לראש השנה עמוד קפג ד"ה וראיתי, הובא במגיד משנה שם]. ולפי שיטתו, הוה מצי למידק מלשון הרב שכתב "מנין התקיעות שלשים", משמע דהג' שברים הם בנשימה אחת, דאם לא כן הוה טובא טפי משלשים. ומיהו דקדוק המגיד משנה אינו דקדוק, דאפשר דלעולם דסבירא ליה להרב גמי כהרמב"ן דשברים ותרועה הם בנשימה אחת, אלא דקרי ליה "שלשים קולות" לפי שהם קולות משונים. אבל יש דקדוק אחר בלשון הרב יותר אמיתי מדקדוק המגיד משנה, והוא זה שכתב הרב [שם] "נמצא סדר התקיעות כך הוא, מברך ותוקע תקיעה ואחריה שלשה שברים ואחריה תרועה ואחריה תקיעה", ואם איתא דשברים ותרועה הוי בנשימה אחת, הוה ליה למימר ואחריה שלשה שברים ותרועה, ומדפלגניהו, משמע ודאי דסבור הרב ז"ל שאינן בנשימה אחת, וזה נכון. אלא שהעיקר כסברת הרמב"ן, דהא ממה נפשך: אי אולינן בחר מאי דעבדי אינשי, אם כן אף ג' שברים לא הוה מיחייב לעשותן בנשימה אחת, דהא אינשי לא עבדי להו בנשימה אחת, ואי אמרת דמשום שהם תרועה אחת עבדינן להו בנשימה אחת, אי"כ גם שברים ותרועה נייעבדינהו בנשימה אחת שהרי הם תרועה אחת, וכן עיקר, ודוק:

כתב הרמב"ם [שופר ג, ד], שיעור שלשה שברים כתרועה; וגם כתב המגיד משנה [שם] בשם הרמב"ן [דרשה לראש השנה עמוד קפג ד"ה כיון] והרשב"א [ראש השנה סוף לג, ב], ששיעור התקיעה כתרועה אחת, והוא או שלשה שברים או תשעה טרומיטין. וכל זה תימה, וייראה כדברי רבינו הרשב"א דהיינו דהיינו לה' ה' שיעור היעור רשומיה

כד את עצמו יום אחד הרי יש זמן שהוא בן חורין לגמרי ולהכי יצא מה שאין כן למשנה אחרונה דכופין את רבו לשחררו דכל שלא שיתחררו הרי הוא כעבד, ולהכי מיפטר מראייה, ולא יבנין ליה מצד שיתחרר דאית ביה, משום דכתיב [שמות כג, י] אל האדון ה', יצא זה שיש לו אדון אחר; נישא, דלמשנה אחרונה יצא ליה כעבד, ולהכי את עצמו אינו מוציא, ואתייה הך ברייתא שנה אחרונה. אמנם לפירוש רש"י [שם ד"ה משנה ראשונה] פרש, ד"הכל חייבין" דקתני לאתויי חציו עבד וחציו בן חורין כמשנה אחרונה, דכיון שיש על בית דין לכופף את אדונו חרור, הוה ליה כאלו משוחרר כבר, ולהכי מיחייב; הכי נמי גבי עת שופר וכל התורה כולה, נימא שיוציא את אחרים וכל שכן למו דהוה ליה כאילו משוחרר. ואין לומר דהתם לא מיחייב אלא בבני דתקון דכופין, ולפיכך בכאן אפילו עצמו אינו מוציא; דאי"כ קשיא לן מרבינא, לישני דרבינא לא פטר אלא מדאורייתא שום דכתיב אל פני האדון, אבל מדרבנן מיחייב. ועוד, דכיון דדמרבינן הוא במלת "הכל", כי היכי דמאי דקתני "חייבין" הוי זוריתא, הוא הדין ריבוייא דמרבינן הוי דכוותיה, וכן כל אינך יצא דמרבינן התם ממלת "הכל" הוה מן התורה. ונראה לך, דלא יצא כמשוחרר דמי ומחייבין ליה בראייה, אלא התם משום דב אל פני האדון ה' וממעטין מיניה מי שחציו עבד וחציו בן חורין אע"פ שהסברא מבחוץ לחיובי ליה מצד שחרור דאית ביה הך פטרינן ליה משום דיצא זה שיש לו אדון אחר, וכיון דכן לא יצא ליה אלא למשנה ראשונה, אבל למשנה אחרונה הדרין דא קמיתא לחיובי ליה שהרי אינו משועבד עוד לרבו ואין לו אדון אחד קרינן ביה; אבל בעלמא אף למשנה אחרונה לא הוי שוחרר, ולהכי בכאן אין מוציא אפילו את עצמו, דלא אתי צד עבדות ומפיק צד חירות, ודוק:

עפ"י שנשים פטורות יכו"ז לתקוע] וכן אחר שיצא כבר [יכו"ז לתקוע להוציא] כו'. נמשך אחר המיקל בכך [רא"ש השנה פרק ד סימן ו בשם ר"ת], ואין לסמוך על זה כלל, אלא הן צות לעצמן דומיא דסמיכה [חגיגה טו, ב] דשרינן להו בהקפת הו או אע"ג דמיתחי כעבודה בקדשים משום נחת רוח, אבל מי בר תקע לא יתקע להן, דאין אומרים לאדם חטוא כעבור נחת [עיין בריש מסכת שבת גבי רדיית הפת, ובתוספות ז"ל שם], דכבר יצא ידי חובתו ואינו תוקע למי שמחויב בדבר, הרי זה ל"ם טוב; זו היא הסכמת רוב הפוסקים שהביא כ"י [עמוד שם קנה, דספ' קמ"ב כד' כ' וכתב], ועיקר:

שכתב אבל אין מברכות וכו'. כן כתב בב"י [עמוד שסא דיבור ראשון] בשם רבינו ישעיה, דדוקא בלא ברכה שרי להו לנשים לע לעצמן, אבל אם ברכו גילו כדעתם שלשם חובה הן עושות, דעוברות על כל תוסף, ועוד דאיכא ברכה לבטלה, ע"כ. ומה דכ דעוברות על כל תוסף, אינו מחזור, וכבר הקשו על זה ספות [עירובין] ריש פרק המוצא תפילין [צו, א] ד"ה מיכל בת יעוי"ש. אבל מה שכתב דאיכא משום ברכה לבטלה, כן עיקר שכתב הרב המחבר, דהיכי מצו למימר "וצוננו", דאע"פ שגוטלות שחר מה בכך, מכל מקום הרי אינן מצוות: L

מודר הנאה מחבירו מותר לתקוע לו תקיעה של מצוה] ודוקא כשהוא תוקע מאצו [להוציא] וכו'. לאו דוקא, אלא לו שאומר "מי שרוצה להוציאני ידי חובתי יתקע" שרי, דבכי גוונא לאו שליחותיה קא עביד, כדאיתא בפרק אין בין המודר למוסר [ב]. ומיהו אם אמר "כל השומע קולי יתקע להוציאני", הרי"ן שם [ד"ה הכא] דהוי שליחות, ואסור. ואם תקע ועשה תורתו, מסתברא דיוצא בו אע"פ שעובר על לא יחל שנהנה מחבירו:

קא כשהוא תוקע מאצו [להוציא] אבל אם אמר ליה המודר יתקע להוציאני [אסור] וכו'. עיין בעכו"ם דף ס"ה ריש ע"ב.

וני דעמך
שלא הו
ספינן ל
זמ"ג. וה
זר מתנה
ש "בגד
[ז] שכת
התינוק
יחל לה
זן נראה
בנא. ומ
ט טוב א
א יתקן
זשנה ש
[בסעיף
דו"ק:

כיון דאין
גל פי ש
הוא אל
ציא, מש
ובאתי ל
דה דבעי
ט, וכדלק

בריה כמ
סימן רס
מינו, אל
ר הוי, ו
אפילו מ
תב הו"א
זפיקא, ס
קבה, דס
קמ"ב כד'
לטומטו
כמו שכת
הני דאי
לו אם י
תבתי לע
מן התור
יבינו ית
מו שכתב

את עצמו
הכל חייב
יו בן חור
הראייה.
[ו] כמשנ
את רבו
שמאי וכו'
חורין, וחו
ש הרמב"ם
משום דכי

בתפילין; ב' עשיית מצוה חדשה. וכתב הרמב"ן שלכן כשבאו חז"ל לתקן פורים הוצרכו להביא מקור לזה מהתורה - מה בעבודת לחרות אמרינן שירה, ממיתה לחיים לא כל שכן (מגילה יד.) - דבלאו הכי היה אסור משום בל תוסיף. ומה"ט כתב רש"י דגם בכה"ג שנשים עושין מצוה שפטורות ממנה איכא משום בל תוסיף.

נשים סומכות רשות

7 כבר דאינו בגמ' חגיגה (טז): שרבי יוסי ור' שמעון סוברים דנשים סומכות רשות. ובסוף הסוגיא מבואר דעבדי כן רק בהקפת ידים ולא סמיכה בכל כחן. אמנם, יעויין בפירוש הראב"ד לתורת כהנים (ספרא פרשתא ב) שביאר דברי ר' יוסי ור' שמעון שנשים סומכות רשות בב' אופנים. לפי דרך הראשון, נשים יכולות לסמוך בכל כוחן כמו אנשים, וגם יש להן קיום מצוה, ואע"פ שאין להן קיום מצוה כמו אנשים בזה, דגדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה, אפ"ה אלים הקיום של הנשים בציצית עד כדי כך שיכולות להתעטף בבגד של פשתים עם תכלת של צמר ושפיר נאמר דעשה דוחה לא תעשה. אמנם, דבריו כאן סותרים למה שכתב בהשגותיו על הר"מ (פ"ג מהל' ציצית ה"ט) שלובשות דוקא ציצית שאין בהן כלאים. ובישוב הדברים כתב הרה"ג ר' ישראל זאב גוסטמאן זצ"ל בקונטרסי שעורים לקידושין עמ' קכה וז"ל וכוונת ראב"ד בהשגות דלר"מ לשיטתו דאין מברכות היה לו לפרש דדוקא בציצית שאין בו כלאים... מה שאין כן לר"ת דמברכות מותרות גם בכלאים כמו בסמיכה בכל כוחו וכנ"ל וכו', עכ"ל. וביאר הראב"ד עוד שדברי הגמ' שמוקים הדין של נשים סומכות רשות אמורים רק בקרבן של אנשים שנשים רצו לסמוך. ואז אמרינן דכיון שאין הקרבן שלהן יש להן לסמוך רק בהקפת ידים. אבל כאשר אשה מביאה את קרבנה אז היא יכולה לסמוך סמיכה רגילה בכל כחה.

אמנם כתב הראב"ד עוד פירוש בנשים סומכות רשות, והוא כפי פשוט הגמ', שמתורת רק בהקפת ידים. ולמסקנה העדיף הראב"ד פשט הראשון, דבפשטות הסמיכה שהתירו לנשים היא אותה הסמיכה בכל כחו.

יש עוד ראשונים שגם סוברים דכוונת הש"ס דנשים סומכות רשות היא לסמיכה בכל כוחן. עי' בר"ן סוכה ט"ז. בדפי הרי"ף שברור מדבריו שנשים סומכות רשות היינו סמיכה בכל כחן.

ויש שפירשו דגם נחלקו רש"י ותוס' בגדר של נשים סומכות רשות. רש"י (חולין פה. ד"ה סומכות רשות) כתב וז"ל, ואע"ג דלא מיחייבא ולא

אמרינן עבודה עובדת בקדשין הנה ממה שכתב רש"י דהוי ע (וכן מבואר בספר קונטרסי ו התוס' שם (חולין פה. ד"ה נ מרש"י. ואם סוברים דסומכה

שיטת הר

ונראה גם מדברי ה קיום גמור של מצות עשה... כלל המאנס אשה חייב לישא ראויה לבא בישראל כגון גרוה לאשה - אשה הראויה לו. והי ות' הגמ' היכא אמרינן ניתי ע לקיומיה לעשה אבל הכא אי; הרמב"ן (שם) דעשה דוחה ל שבודאי צריך לקיימו בכל אונ תהיה לאשה, שאם אין האשה שאינו הכרחי לדחות לא תעש לעשה שאינו שוה בכל, שבש אולם עיין בדברי יחזקאל (ס תמוהים, דאם עשה שאינו שו בציצית, הא ציצית ג"כ אינו פטורות. וכתב הדברי יחזקאי מ"ע שהזמן גרמא, הוי הקיום ובכה"ג עשה דוחה ל"ת. נמ בפירושו הראשון על הספרא ה

בענין שכר

עוד יש לעיין אם יי ופשיטא דאיכא צד לומר דמ דאל"כ אסור. ובודאי לפי הד דהתירו לנשים ללבוש כלאים לאלו שסוברים שנשים סומכו נשים מקבלות שכר כשמקיימו

קובץ גית. צחק
שיגור רבנו. צחק אלחנן
הוורחאו
גמ"ק

אמרינן עבודה עובדת בקדשים והכא נמי לא אמרינן מחללת יו"ט היא עכ"ל. הנה ממה שכתב רש"י דהוי עבודה בקדשים משמע שהסמיכה היא בכל כחו (וכן מבואר בספר קונטרסי שיעורים הנ"ל, עמ' 246 אות ג.) ברם, כתבו התוס' שם (חולין פה. ד"ה נשים) היינו באקפווי ידא וכו', ודלא כדמשמע מרש"י. ואם סוברים דסומכות בכל כחן, ממילא סברינן דיש להן קיום עשה. L

שיטת הרמב"ן בעשה דוחה ל"ת

ונראה גם מדברי הרמב"ן שכשאשה מקיימת מצות עשה יש לה קיום גמור של מצות עשה. דאיתא במשנה דכתובות (לט.) דאע"פ שבדרך כלל המאנס אשה חייב לישא אותה לקיים מצות ולו תהיה לאשה, אם אינה ראויה לבא בישראל כגון גרושה לכהן, אינו רשאי לקיימה, שנאמר ולו תהיה לאשה – אשה הראויה לו. והקשה הגמ' (כתובות מ.) דנימא עשה דוחה ל"ת. ותי' הגמ' היכא אמרינן ניתי עשה ונידחי ל"ת כגון מילה בצרעת דלא אפשר לקיומיה לעשה אבל הכא אי אמרה דלא בעינא מי איתיה לעשה כלל. וכתב הרמב"ן (שם) דעשה דוחה ל"ת דוקא בעשה שמוכרח לקיימו, כגון מילה שבדאי צריך לקיימו בכל אופן, ואין טצדקי ליפטר ממנו. אולם בעשה דלו תהיה לאשה, שאם אין האשה רוצה אין כאן מצות עשה, לא אלים עשה כזה שאינו הכרחי לדחות לא תעשה. וכתב הרמב"ן שעשה שאינו הכרחי דומה לעשה שאינו שוה בכל, שבשניהם העשה לא אלים לדחות את הלא תעשה. אולם עיין בדברי יחזקאל (סי' כח) שהקשה על הרמב"ן שלכאורה דבריו תמוהים, דאם עשה שאינו שוה בכל לא דחי ל"ת, א"כ איך מותר כלאים בציצית, הא ציצית ג"כ אינו שוה בכל, דהוא מ"ע שהזמן גרמא ונשים פטורות. וכתב הדברי יחזקאל שנראה שס"ל להרמב"ן דאי נשים מקיימות מ"ע שהזמן גרמא, הוי הקיום קיום עשה גמור וממילא הוי עשה השוה בכל, ובכה"ג עשה דוחה ל"ת. נמצא לפי"ן שדברי הרמב"ן הם כדברי הראב"ד כפירושו הראשון על הספרא הנ"ל.

בענין שכר מצוה במ"ע שהזמן גרמא

ז עוד יש לעיין אם יש שכר מצוה היכא דנשים עושות מעשהז"ג. ופשיטא דאיכא צד לומר דמקבלות שכר רק למ"ד שנשים סומכות רשות דאל"כ אסור. ובודאי לפי הדעה הראשונה כראב"ד הנ"ל, ולהרמב"ן הנ"ל דהתירו לנשים ללבוש כלאים בציצית, ודאי שיש להם קיום מצוה. אמנם, לאלו שסוברים שנשים סומכות רשות היינו רק בהקפת ידים, צריך ביאור אם נשים מקבלות שכר כשמקיימות שאר מצוות עשה שהזמן גרמא.

ועבדים שרצו להתעטף בציצית שהנשים פטורות מהן אם רצו לעבדו ושיטת ר"ת שמעתי ממו שכתב בקיום מצוות עשה שהזמן אלא שנפטרו ממצוות עשה שהקדשנו במצותיו וצונו" שהכוונה

אולם, אפשר לפרש ש

לג. ד"ה הא) דס"ל לר"ת שברכו משבח להקב"ה כשהוא מברך, שמים סתם בלי נוסח ברכה. זו שאפשר שסובר ר"ת שנשים מואעפ"כ לא יכולות לברך כיון דא ברכה לבטלה אינו אלא מדרבנן, וכמבואר בגמ' חגיגה טז:.. ועפי' מברכות על מעשהו"ג, שהרי הו לבטלה היא מדאורייתא ובאיסורו נמצא שהתוס' והר"מ אזלי לשינו

החילוק בין אשה לע

איתא בגמ' חגיגה (ד).

בה, כל מצוה שאין האשה חייבת עכ"ל. ושמעתי ממור"ד הגר"צ ש שאעפ"פ שהאשה המקיימת מ"ע מקבל שכר, דיש לאשה קדושת מצוות, ולכן שפיר יכולה לחיי מקבלת שכר עליהן. אבל בעבד הל' יז, שכבר יצא מכלל עכו"נ שיש בעבד כנעני מקצת קדושת שכר על עשייתן. מיהו, לגבי כנכרי, ואין לו שום שכר וקיום ב

אמנם שמעתי ממור"ד

ליכנס שטיין שליט"א העיר להגר (שו"ת הר"מ פאר הדור סי' ס) ו לו שכר מצוה, אך אינו כמי שה

יש שהוכיחו (עי' קהילות יעקב ברכות סי' טו) ששיטת רש"י היא שנשים אין מקבלות שכר כלל על מצוות עשה שהזמן גרמא. דתנן במס' סוכה (מב.), מקבלת אשה מיד בנה ומיד בעלה ומתזירתו למים בשבת וכו', עכ"ל. ואיתא עלה בגמ' שם וז"ל, פשיטא מהו דתימא הואיל ואשה לאו בת חיובא היא אימא לא תקבל קא משמע לן, ע"כ. וכתב רש"י (ד"ה אימא לא), דלגבה איכא איסור טלטול. ועוד כתב (וד"ה קמ"ל), כיון דראוי לנטילת אנשים תורת כלי עליו ומותר בטלטול לכל, עכ"ל. והביא ההגהות אשרי את דברי האר"ז שהוכיח מרש"י שאין נשים מברכות על מעשהו"ג. וברור מדבריו שאין כוונתו רק שאין מברכות, אלא שגם קיום מצוה אין להן. ומשום הכי באמת היו אסורות ליטול לולב משום מוקצה, שאין להן השתמשות בו כלל, אלא כיון שאנשים משתמשים בו, שפיר נחשב לכלי ג"כ לנשים. (ועי' בקונטרסי שעורים [עמ' קכד] שכתב לפרש דברי רש"י אלו באופן אחר.) על דרך זה כתב הרא"ש (ר"ה ד:ז) כשם בעל העיטור דאם נשים רוצות לצאת ידי חובת תקיעת שופר, צריכות לתקוע בעצמן. וכתב הקרבן נתנאל שם (אות ר) בטעמא דמילתא, דדומיא לסמיכה דאמרינן דמותרות לסמוך באקופיי ידיהו משום נחת רוח, ה"ה יכולות לתקוע בשביל נחת רוח, דבסמיכה באקופיי ידיהו ובתקיעות שופר יש איסור דרבנן היכא דליכא חיובא, או משום עבודה בקדשים מדרבנן או משום תקיעה שלא לצורך, ואפילו הכי שרינן להן האיסור דרבנן משום נחת רוח לנשים. אמנם היתר זה במקום איסור דרבנן שייך רק למי שרוצה בנחת הרוח, דהיינו האשה, אבל לא שרינן לאחר לעבוד באיסור דרבנן משום נחת רוח לאחרני. (אמנם עיי"ש ברא"ש שהביא מהראב"ה שמותו לומר לתקוע להם.) וכן נקט השאגת אריה (סי' קו) לדינא, שאסור להוציא שופר ולולב לרה"ר בשביל נשים, שבנשים יש רק ענין של נחת רוח ולא קיום מצוה. וממילא שרינן רק איסור דרבנן בכה"ג, ולא הוצאה ברה"ר שהיא איסור דאורייתא. אולם, יעויין באג"מ (או"ח ח"ג סי' צד) שכתב שאפילו לפי פשוט הגמ' שנשים סומכות רשות הוא רק באקופיי ידיהו, היינו רק לגבי סמיכה שנתמעט קרבן משום גזה"כ ומש"ה אסור להם לעשות סמיכה משום עבודה בקדשים, אבל בשאר מעשהו"ג שאין מיעוט ואין איסור דבר כגון שופר ולולב שפיר יכולות לקיימן, וגם מקבלות שכר על זה.

ברכה במצוות עשה שהזמן גרמא

נחלקו ר"ת והר"מ אם נשים מברכות על מצוות עשה שהזמן גרמא. לפי ר"ת (בתוס' קידושין לא. ד"ה דלא ובתוס' ר"ה לג. ד"ה הא) נשים מברכות על מעשהו"ג. אמנם הר"מ בפ"ג מהל' ציצית ה"ט כתב וז"ל, ונשים

ועבדים שרצו להתעטף בציצית מתעטפים בלא ברכה וכן שאר מצות עשה שהנשים פטורות מהן אם רצו לעשות אותן בלא ברכה אין ממחין בידן, עכ"ל. בביאור שיטת ר"ת שמעתי ממור"ר הגר"צ שכטר שליט"א שנשים מקבלות שכר בקיום מצות עשה שהזמן גרמא כיון שיש להם קדושת ישראל שלמה אלא שנפטרו ממצוות עשה שהזמן גרמא. ולכן שפיר יכולות לברך "אשר קדשנו במצותיו וצונו" שהכוונה שצונו ופטרנו.

אולם, אפשר לפרש שיטת ר"ת גם בענין אחר. כתבו התוס' (ר"ה לג. ד"ה הא) דס"ל לר"ת שברכה לבטלה היא רק מדרבנן, שהרי סוף כל סוף משבח להקב"ה כשהוא מברך, ושייך איסור דאורייתא רק אם מוציא שם שמים סתם בלי נוסח ברכה. ועפ"י יל"פ גם דברי ר"ת לגבי ברכת נשים. שאפשר שסובר ר"ת שנשים מקבלות שכר על מצוות עשה שהזמן גרמא ואעפ"כ לא יכולות לברך כיון דאינן יכולות לומר וצונו. אמנם, כיון שאיסור ברכה לבטלה אינו אלא מדרבנן, משום נחת רוח לנשים שרינן איסור דרבנן, וכמבואר בגמ' חגיגה טז: . ועפ"י מבואר ג"כ שיטת הר"מ הנ"ל שנשים אינן מברכות על מעשהז"ג, שהרי הר"מ פסק (פ"א מהל' ברכות הל' טו) שברכה לבטלה היא מדאורייתא ובאיסור דאורייתא אין אנו מתירים משום נחת רוח. ונמצא שהתוס' והר"מ אולי לשיטתייהו בדין ברכה לבטלה. L

החילוק בין אשה לעבד כנעני בנוגע למ"ע שהז"ג

איתא בגמ' חגיגה (ד.) וז"ל, כל מצוה שהאשה חייבת בה עבד חייב בה, כל מצוה שאין האשה חייבת בה אין העבד חייב בה דגמר לה לה מאשה, עכ"ל. ושמעתי ממור"ר הגר"צ שכטר שליט"א בשם הגרי"ד סולובייצ'יק זצ"ל שאע"פ שהאשה המקיימת מ"ע שהזמן גרמא יש לה שכר, שאני עבד שאינו מקבל שכר, דיש לאשה קדושת ישראל שלמה אלא שפטרה התורה ממקצת מצוות, ולכן שפיר יכולה לחייב את עצמה במצוות שפטורות עליהן ואף מקבלת שכר עליהן. אבל בעבד כנעני כבר כתב הר"מ (בפ' יד מהל' איס"ב הל' יז), שכבר יצא מכלל עכו"ם. . . ולא בא לכלל ישראל, עכ"ל. דהיינו שיש בעבד כנעני מקצת קדושת ישראל, וממילא, במצוות שחייב בהן מקבל שכר על עשייתן. מיהו, לגבי מצות שאינו חייב עליהם עדיין הוא נחשב כנכרי, ואין לו שום שכר וקיום בעשייתן.

אמנם שמעתי ממור"ר הגר"צ שכטר שליט"א שהרה"ג ר' אהרן ליכטנשטיין שליט"א העיר להגרי"ד סולובייצ'יק זצ"ל מדברי הר"מ בתשובה (שו"ת הר"מ פאר הדור סי' ס) שכתב וז"ל, דהא עכו"ם שעשה מצוה נותנין לו שכר מצוה, אך אינו כמי שהוא מצווה, הא מיהא שכר מצוה בידו, וכו',